

Lívia beszélget

Dr. Gerber Gáborral,
a Semmelweis Egyetem docensével,
a Magyar Anatómus Társaság elnökével

LÉTEZIK NŐI ÉS FÉRFI AGY?

- ◆ **Kölnei Lívia:** Ma egyes társadalomtudósok azt állítják, hogy az emberek társadalmi neme (gender) fontosabb, meghatározóbb, mint a biológiai neme, és akár élesen elválhat a kettő. Sokan közülük több nemről, akár nemek végtelen skálájáról beszélnek. Vajon természettudományosan mennyire megalapozott ez?

Dr. Gerber Gábor: Ha a két nemről beszélünk, akkor a nagy emberi átlagról beszélünk. A biológiában is – mint minden rendszerben – vannak szélsőségek, jóval kisebb számban, mint az átlagos tulajdonságokat hordozók. Velük is foglalkozik a tudomány, ám sokkal nagyobb figyelmet szán a nagy létszámú, tipikus tulajdonságú csoportok vizsgálatának. Normál esetben a társadalmi folyamatokat is a nagy tömegek mainstream viselkedése határozza meg, nem a szélsőségesek kisebb csoportja. Az egészségügyben pedig különösen fontos az emberiség nagy részét lefedő két nem általános jellegzetességeinek és eltérő tulajdonságainak figyelembevétele a betegségmegelőzés és a gyógyítás szempontjából.

Már a 18. magzati hét táján is

egyértelmű különbségek láthatók

a lányok és fiúk kialakuló agyában.

– **Tudományos kutatások sora bizonyítja évtizedek óta, hogy a két nem képviselői között fizikai és kognitív különbségek vannak. Társadalomtudósok ezeket gyakran bagatellizálják, vagy kialakulásukban jóval nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a szociális környezetnek, mint az evolúciónak, a biológiai adottságoknak.**

– Amikor a két nem közötti különbségekről beszélünk, sok-sok tanulmány metaanalízissel nyert megállapításaira alapozunk. A képkötő eljárások, például a mágneses rezonancia-vizsgálatok ugyanis hatalmas távlatot nyitottak.

Ma már nemcsak a boncteremben vagy a műtőben lehet vizsgálni az emberi agyat, idegrendszert, hanem bármikor, működése közben.

A két nem nagy populáción végzett agyi vizsgálataiból megállapíthatók szexdifferenciák, vagyis nemi alapú eltérések. A lebenyek nagyjából egyformák átlagosan a két nemből, de a kisebb területek vizsgálata már jelentős eltéréseket mutat, és ezek kapcsolatban állnak a két nem eltérő kompetenciáival. Pszichológiai vizsgálatok sora és a mindennapi tapasztalat is megerősíti, hogy a férfiaknak átlagosan jobb a térlátása, a mélységérzékelése, az ezekkel is összefüggő mozgáskoordinációja, míg a nőknek a finommotorikus és bizonyos verbális készségei jobbak, valamint az arcok megjegyzésének és felismerésének képessége. Azok a kérgi területek vastagabbak a nőknél – a frontális lebeny részei, a parietális (falcsonti) lebeny egyes területei –, amelyekhez ezek a tulajdonságok kapcsolódnak. A férfiaknál a nőkéhez képest vastagabb kéregrésszel rendelkező terület az occipitális (nyakszirti) lebeny, amely a látásért felelős agyi részt is tartalmazza. A nők és férfiak tulajdonságbeli eltéréseinek tehát a „hardverben”, a humán agyban is megvannak a különbségei.

A nőknél dominánsabb a két agyféltekét összekötő idegi pályarendszer, a férfiaknál pedig az egy agyféltekén belüli pályarendszer. Agyvérzésnél, ha sérül a beszédközpont, a nőknél ezt a funkciót könnyebben átveszik más agyi területek, mert erősebb a két agyfélteke közötti összeköttetés. A nőknél kétszer olyan gyakori a depresszió, mint a férfiaknál (a frontális kéreg intenzívebb működése miatt, ami a gyakoribb hangulatváltozásokért is felelős). Ugyanakkor a férfiaknál háromszor gyakoribb az autizmus és kétszer olyan gyakori a Parkinson-kór, mint a nőknél.

Izgalmas MR-vizsgálatokat végeztek önkéntes anyák magzatain, az idegrendszer fejlődését követték.

– **Az agyi és képességbeli különbségek tehát nem a születés után, a „férfivá vagy nővé nevelés” hatására alakulnak ki?**

– A szexkromoszómák – nőkben az XX, férfiakban az XY – aktivitása ugyanolyan mintázat szerint alakul, mint a kéregvastagságok különbségei, nyilvánvaló összefüggés van tehát a két folyamat között. A biológiai meghatározottság egyértelmű, az említett különbségek nem nevelési folyamat eredményei. Az evolúció során hosszan kialakuló rendszerek működnek bennünk, amelyek a két nem fő csoportját eltérővé tették.

Ugyanakkor tudatában kell lennünk, hogy nagyon sokfélék vagyunk mi, emberek, és ezt méltányolni kell. De az emberiség nagy tömegét két fő csoport alkotja, a két biológiai nem – ha ezt nem vesszük tudomásul, vagy nem így kommunikáljuk, az nem csupán a tudományt torzítja, hanem a társadalomban is feszültségeket kelthet. Akár az egészségünk is múlhat ezen! Bizonyos betegségek megelőzése, diagnózisa vagy gyógy módja szempontjából a biológiai nem kiindulópont, bárminek is vallja vagy érzi magát a páciens.

– **Tudjuk, hogy egyes gyógyszerek másképp hatnak nőkben és férfiakban. Egyre több szakcikk szól arról is, hogy a vakcinákat is külön kellene kifejleszteni a két nem számára, mert nagyon eltérően reagálnak rá.**

– Egyre inkább a személyre szabott kezeléseket tekintik célnak az orvostudomány, ezen az úton pedig az első lépés, hogy az orvos a beteg nemét is figyelembe veszi. A szívinfarktus például nőknél sokkal ritkábban fordul elő, mint a férfiaknál, egészen a menopauzáig – sajnos utána behozzák a statisztikai lemaradásukat. Erre az ismeretre, amely ugyancsak a két nem biológiai eltérését mutatja, épülhet a szívinfarktus nemenként eltérő prevenciója. A biológusok, orvosok kutatják a két biológiai nem jellegzetességeit, nem tekintik „divatjamúltnak” a férfi és nő fogalmának használatát, mert ez hasznára válik az orvostudománynak. ♦

SZÖVEG –
MOLNÁR-BÁNFFY KATA

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
KÖZKINCS

MI DOLGUNK a kommunizmus örökségével?

Az 1956-os forradalom és szabadságharc emléknapijára készülve minden évben elgondolkodom, vajon megérjük-e, hogy a kommunizmus bűnei ne csak a kommunisták által megnyomorított családok fejében legyenek hangsúlyos részei a történelemnek. Goriban, Sztálin szülővárosában a derék georgiaiak – hagyományos nevükön grúzok – nagy márványmauzóleumot emeltek a szülőház (inkább kunyhó) fölé. Mögötte szép nagy Sztálin-barokk épületben múzeumi termek sora számol be a szovjet diktátor életéről. Vártam, hogy az utolsó termekben talán kitérnek a sztálinizmus sok millió áldozatára, emberiség- és életellenes bűncselekményeire, de csalódtam. Más diktátorok esetében – elég csak Hitlerre gondolnunk – gondosan ügyelnek, nehogy kultusza alakulhasson ki. Hogy mi dolgunk a kommunizmus örökségével, és hogy hogy állunk ezzel a feladattal, arról október 23-ához közeledve Schmidt Mária Széchenyi-díjas történeüsszel, egyetemi tanárral, a Terror Háza Múzeum főigazgatójával beszélgettem.

◆ A főigazgató asszony figyelmeztet az eredményeinkre: nagy dolog, hogy alig tíz évvel a Kádár-rendszer, a kommunizmus megdöntése után képesek voltunk arra, hogy szembenézzünk ezzel az örökséggel, hogy meg tudtuk mutatni a magyar társadalomnak, meg az egész világnak is, hogy mit tettek velünk – mert a Terror Háza Múzeum kialakítása erről szólt. Sokan a mai napig sem képesek erre. A náciizmus esetében is sokkal több időt vett igénybe, míg elkezdték feldolgozni mindazt, ami történt. Ebben tehát valójában élen járunk, véli Schmidt Mária. „A kommunista örökség feldolgozásának az első lépése az, hogy megértjük, hogy mi történt – hogy mit akartak tenni velünk, hogy ebből mi sikerült és mi nem. És bizony, harminc év elmúltával más megvilágításba kerülnek a dolgok. Volt egy kérdés, ami mindig foglalkoztatott engem és amerikai barátaimat is, például Norman

Podhoretz, aki beszélt is erről itt, Budapesten a konferenciánkon, és pedig az, hogy miért nem ünnepelték meg a nyugati társadalmak azt, hogy legyőzték a kommunizmust. Mára megértettük, hogy miért: azért, mert nem győzték le. A kommunizmus valójában egy nyugati ideológia, ami elterjedt Keleten, és minket ez a keleti szél csapott meg, de mire a keletit legyőztük, átvette az uralmat Nyugaton. A magát progresszívnek gondoló nyugati értelmiség marxista lett, a nyelvük, az értékrendjük, a legfontosabb törekvéseik ide gyökereznek. Magukévá tették az ateizmust, a családelenességet, a házasságellenességet. Két fontos tényezőn alapul ez a gondolkodás a hetvenes évek óta: az egyik az internacionalizmus, ma ezt divatosan globalizmusnak hívják; a másik a gazdasági neoliberalizmus, a hasznosságnak mint szempontnak a mindenek fölé helyezése. Amikor a szovjet uralmat ledobtuk magunkról, nálunk is egyeduralmódóvá vált ez a pénzközpontú

világ. A nyugati világban nincs már olyan, hogy jó vagy rossz, helyes vagy helytelen, csak az a kérdés, hogy valami hasznos-e vagy sem, kifizetődik-e vagy sem. Ez most új feladat elé állít bennünket, most ezt kell legyőznünk. De ha tudatosítjuk magunkban, hogy ez ugyanaz az ideológia, amit egyszer már legyőztünk, akkor nagyobb reménnyel szállunk harcba. Mi a kilencvenes években egyszer már megéltük egy birodalom összeomlását. Tudjuk, hogy ezt túl lehet élni. Tudjuk, hogy a kommunizmus legyőzhető. A mi térségünk valójában nem lett szovjetizálva, mindig volt bennünk ellenálló erő. Miközben a nyugati világ nagymértékben amerikanizálva lett, mi ellenállást mutattunk ugyanennek az ideológiának a keleti változatával szemben. Most ott áll a nyugati értelmiség, hogy se gondolat, se ötlet, semmi. Ez a legnagyobb ellentét, ami köztünk és köztük fennáll. Mondok egy példát: egy ismerősöm, aki tagja volt a Központi Bizottságnak, mesélte egyszer, hogy Kádár János valamikor a hetvenes években beszédet mondott, szemmel láthatóan fejből, folyamatosan. De közben újra meg újra letekintett a nála levő papírra. Ezt

az ismerősömet furdalta a kíváncsiság, mi lehet a papíron, ezért az ülés után elhozta a pulpitusról. Hát a kommunista szlogenek voltak rajta, ilyenek, hogy „éljen a szovjet–magyar barátság” meg „előttünk a szovjet példa” – ezekre figyelmeztetnie kellett magát még Kádárnak is. Már ekkor mindenki csak a reálpolitika alapján volt marxista vagy szovjetbarát. Tudtuk, hogy ezeket oda kell mondani, de a gondolkodásunk nem ezen alapult. Eközben a nyugati értelmiség marxistává vált, ők ülnek most Brüsszelben. Még a jobboldali pártok képviselői is a maoistáknál meg a trockistáknál kezdtek, és ezt nem lehet kinőni, a világmagyarázat, a nyelv, a struktúra ott marad. Szóval tudatosítanunk kell magunkban, hogy ezeket egyszer már legyőztük. Most megint képesek leszünk rá.”

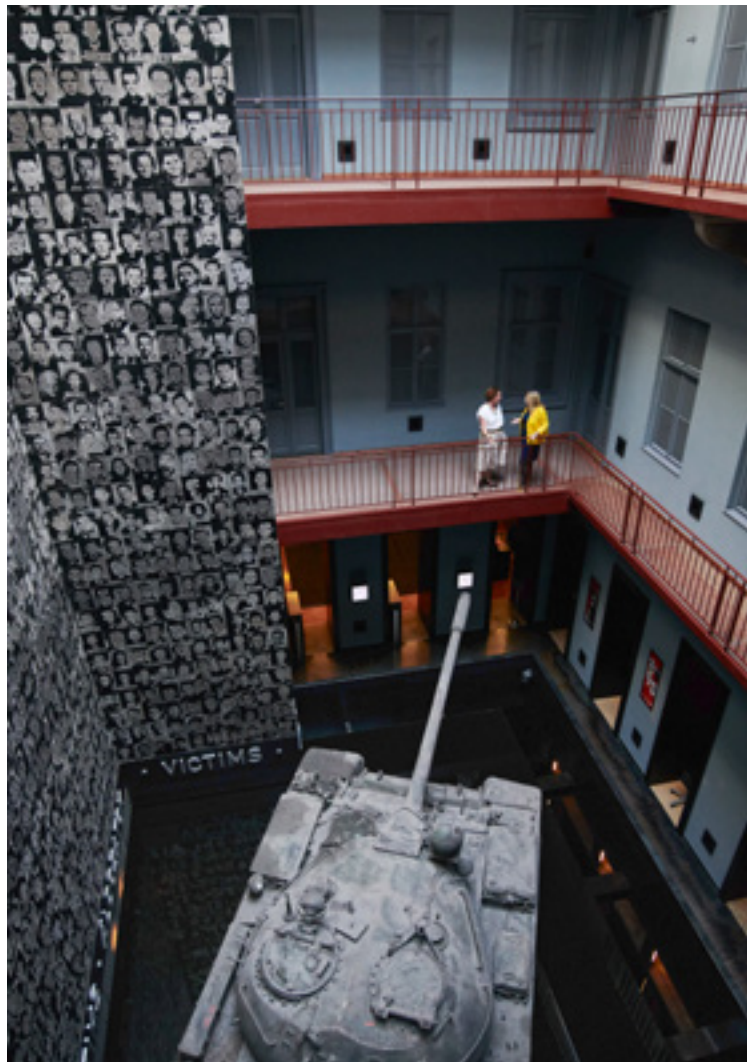
Körbejárunk a Terror Háza Múzeumban – mindkét nagyapám járt itt, az egyiket a nyilasok hozták be, a másikat a kommunisták –, és a gyázmunkáról beszélgetünk, mert a feldolgozás következő lépése, a megértést követően, a gyázmunka elvégzése. A rendszerváltás után

a baloldali elit gyakorlatilag megakadályozta, hogy a történelmi igazságtételnek érvényt szerezzünk. „Még azt sem ismerték el, hogy van mit és van kiket meggyászolni” – mondja Schmidt Mária. „Nem tudtuk bíróság elé állítani a kommunista tetteseket, még megszégyenítésben sem igen volt részük. Ezért tartottuk fontosnak itt, a Terror Háza Múzeumban a tettesek falának a kialakítását. Legalább ennyivel mutassuk meg, hogy a megérdemelt büntetést senki nem kerülheti el.”

A múzeum munkatársai ma kutatással és publikálással foglalkoznak, a feladat az, hogy a totalitárius rendszerek rémcselekményeit megismerje a szélesebb közönség. A főigazgató asszony hiányolja azokat a műalkotásokat, könyveket, filmeket, színdarabokat, amik a maguk sokkal hatékonyabb eszközeivel ugyanezt megtennék. A nyugati filmipartól hiába várjuk ezeket az alkotásokat, nekünk kell ezeket készítenünk, és legalább itt, Közép-Európában ismertté kell tenni ezeket. „Miért nem készült még egy 10-12 részes sorozat a kommunizmusról?” – teszi fel a kérdést a történész.

A Terror Háza Múzeum fennhatósága alatt ez a „gyász munka” zajlik, ennek jegyében rendezték meg az 1956-os emlékévet a forradalom és szabadságharc hatvanadik évfordulóján. Schmidt Mária sikeresnek érzi törekvésüket, hogy új narratívát tegyenek hozzáférhetővé '56-tal kapcsolatban. „Még a Trónok harcában is azt mondják, mindent le lehet győzni, csak egy jó történetet nem. A narratíva meghatározza a gondolkodást. Az '56-ról szóló gondolkodást sokáig egy zárt társaság határozta meg, ők ápolták ennek a hagyományait, nem engedtek oda mást. Így terjedhetett el az, hogy a kommunizmusból kiábrándult reformerek, baloldali értelmiségiek forradalma lett volna 1956. Pedig ez egy teljesen életszerűtlen történet: Képzeliük csak el, amint a Ganz-MÁVAG dolgozói azzal biztatják egymást, gyertek, gyerekek, menjünk tüntetni, mert a Petőfi-körben volt egy nagyon érdekes vita az értéktöbbletről... Ugyan, hagyjuk már! Hogy a baloldali

értelmiségiek maguk között miről vitatkoztak, az 500 embernél nem érdekelt többet. Ezért nem mennek ki az emberek az utcára, nem kockáztatják az életüket! '56 arról szól, hogy a magyar nép azt mondta, elég volt, nem csinálja tovább, mert a magyar nemzet megmaradása van veszélyben. Nem az értelmiség lázadt fel, hanem az embereknek abból volt elegendő, amit az egyszerű emberekkel, a paraszttal, a munkásokkal, a nembekkel csináltak. Végző soron a nemzet méltóságáról volt szó. A kivégzettek között is 90%-ban egyszerű emberek voltak. Ezért tettük mi országszerte az ő képeiket, a pesti srácokét a plakátokra. A motivációjukról is mindig a legegyszerűbb emberek beszélnek a legszebben. Nem bonyolítják túl a dolgot. Néven merik nevezni az érzéseiket, hogy mi volt a fejükben, miért fogtak fegyvert. És a többségük arról beszélt, hogy azért ment ki az utcára, mert megalázták. Megalázták őt és a nemzetét. És ezt nem kell tovább magyarázni. Egy értelmiségi ezt sosem tudná ilyen egyszerűen és kifejezően megfogalmazni.”

A gyászmunka következő lépése az lenne, hogy túljárjunk a folytonos önsajnálaton, folytatjuk a beszélgetést a Terror Háza Múzeum termeiben. „Ezt nehezíti, hogy olyan korszakban élünk, amikor azért folyik a verseny, hogy ki a nagyobb áldozat, mert erre hivatkozva lehet aztán különjogokat elérni. Ráadásul az igazságtalanság, ami velünk történt Trianon vagy a második világháborút követően, megemészthetetlen. És mégis, van mire büszkének lennünk: megmaradtunk, szabadok és függetlenek vagyunk, elkezdtünk felépíteni egy demokratikus országot. Lehet, hogy Trianonról is el kell kezdenünk máshogy gondolkodni. Lehet, hogy még előnyünk is fog származni abból, hogy erőszakosan ugyan, de homogén nemzetállammá tették minket. A lényeg, hogy elvégezzük a gyászmunkát azért, hogy tovább tudjunk lépni. Nem érünk rá az önsajnálatra, szükségünk van minden erőnkre, hogy továbblépjünk. Ehhez az is segítség lenne, ha nem hinnénk azt, hogy Magyarország sziget. Ha

felmászunk a templomtoronyra, és onnan nézünk rá a tájra, rögtön látjuk, hogy hol állunk a szomszédos országokhoz, más népekhez képest, észrevevessük az összefüggéseket, meglátjuk, hogy van minnek örülnünk. Ma a teljes nyugati világ a második világháború győztesének a történelmi narratíváján alapszik. De itt az új világ, a 21. századé, és ez a régi narratíva már senkit nem fog érdekelni. Ahhoz, hogy a továbblépéshez szükséges nemzeti öntudatunk meglegyen, meg kell találnunk azt a nyelvet és a csatornákat, amelyeken keresztül elmondhatjuk mindezt az új nemzedékeknek. Fel kell keltenünk az érdeklődésüket, el kell mondanunk nekik a szülei meg a nagyszülei történetét és igazságát. Ezért tartottam fontosnak, hogy a Terror Háza Múzeum a szó eredeti és nemes értelmében a lehető legpopulárisabban, azaz közérthetően szóljon az emberekhez, mert csak színes, szagos történetekkel tudunk elérni bármit is. Az érzékekre kell hatni. Odafigyelni a látványra, kevés, de nagyon jó szöveggel dolgozni. Emlékezetes, egyszerű gesztusokra van szükség, amit mindenki megért” – fejt ki gondolatait a kommunikációról Schmidt Mária.

„Nagyon erős birodalomépítő szándék ellenében kell felvennünk a harcot, olyan ellen, mint a Szovjetúnióé volt. Akkor azt nem lehetett mondani, hogy Brezsnyev elvtárs hülye, most meg azt nem lehet mondani, hogy két nem van, férfi és nő.. Megvannak ugyanazok a tabuk. Ezt a rettenetes indoktrinációt már ismerjük, és egyszer már megszabadultunk tőle, de most megint itt van a nyakunkon, csak nem keletről, hanem nyugatról érkezik. Esmélnünk kell, hogy mivel állunk szemben. Hosszú ideig azt hittük, a nyugat szemben áll a kommunizmussal – az emberekben még nem tudatosult, hogy éppen ők az örökösök.

Hogy honnan kapunk mindehhez muníciót? A Jóistentől. Nekünk ez az egy van, mi más is lenne? Az ő távlatából kell ránézni a történelemre is, mert ha máshogy nézünk rá, elveszítjük azt a perspektívát, ami reményt tud adni.” ♦

SZÖVEG –
JÁMBOR-MINISKA ZSEJKE

Az elfelejtett álmokért

A gyermekotthonban élő gyermekek és a pályakezdés

Megtalálni a helyünket a munka világában nagy kihívás, de az állami gondozásban élő gyermekeknek ez a feladat még nehezebb. Ideális esetben a szülők példát mutatnak: van munkakultúrájuk, így a gyerekek azt látják otthon, hogy a körülöttük élő felnőttek egzisztenciát teremtenek, felelősséget vállalnak, a családból kiemelt vagy árva gyerekek életében azonban nincsenek jelen ezek a fontos minták. Sokuk környezetében már generációk óta jelen van a mélyszegénység, a munkanélküliség, a korai szülővé válás és az alacsony iskolázottság, emiatt a gyerekek szemében nincs a tudásnak, a jövő megtervezésének valódi értéke. *Liu Shaoang* olimpiai bajnok karrierprogrammal segíti az otthonban nevelkedők pályaválasztását.

- ◆ A hivatásválasztás hosszú ideig tartó folyamat, amelyben tehetséggondozásra, képességfelmérésre, fejlesztésre és gondos mérlegelésre van szükség. Mivel az otthonban élők önismereti fejlődésére és szakmai kiteljesedésére a rendszer nem tud hatékony eszközöket biztosítani, kevésbé lelkesek és motiváltak, amikor az életük megtervezéséről van szó. A tapasztalat azt mutatja, hogy nagy a különbség a családban és az otthonban nevelkedő gyerekek jövőképe között. Kisgyerekként az állami gondozottak is gyakran olyan slágerszakmában képzelik el magukat, mint orvos, bankár, mérnök, programozó-informatikus, vállalkozó, élsportoló, de mivel a nevelők figyelme sok gyerek között oszlik meg, ritkaságnak számít, ha egy állami gondozott továbbtanul, és később magas presztízsű szakmában helyezkedik el. Persze vannak jó példák! Például *Kothencz János*, aki szintén állami gondozásban nőtt fel, és ma már népszerű pedagógus, szociológus,

Kép: theilubrothers.com

Liu Shaoang olimpiai bajnok karrierprogrammal segíti az otthonban nevelkedők pályaválasztását

címzetes egyetemi tanár, szociálterápiás csoportterapeuta, és nem utolsósorban a Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató főigazgatója. Vagy Ráhel, aki a Cseppkő Gyermekotthonban élt utógondozottként, amikor felvételt nyert a Budapesti Műszaki Egyetem (BME) Vegyészmérnöki és Biomérnöki Karára, és meghívást kapott a Magyar Tudományos Akadémia kutatócsoportjába, ahol gyógyszeripari vizsgálatokban segédkezett. De példaképként említhető *Zsiga Melinda* is, aki nehéz gyerekkora ellenére felnőttként nagy eredményeket ért el a kick-boxban országos és világversenyeken.

Az állami gondozásban élőek egy része szakmunkásvizsgát szeretne tenni, hogy például fodrász, felszolgáló vagy asztalos lehessen, de a gyermekotthonok elhagyása után sokan csak alkalmi munkákból tudják fenntartani magukat, vagy az állami gondozásban maradnak, nevelőként. Sajnos akad, akit már egészen fiatalon bűnözői csoportok, futtatók környékeznek meg, és a hajléktalan-

ellátásban kérdezősködve is az derül ki, hogy az otthon nélküliek egy része állami gondozásból került az utcára.

Ahhoz, hogy egy gyerek azzá válhasson, aki lenni szeretne, támogató, személyre szabott figyelemre és nem utolsósorban lehetőségekre van szüksége. Ezt a háttérrel igyekszik megteremteni a Gyermekhíd Alapítvány, amelyet *Vásáry Tamás* világhírű zongoraművész hozott létre néhány évvel ezelőtt. A szervezet többlépcsős karrierprogramot indított az otthonban élő gyerekek számára (Career Guide), hogy ugyanolyan eséllyel indulhassanak a munkaerőpiacon, mint családban nevelkedő társaik. A program inspirációs kurzust, személyre szabott foglalkozásokat és vállalatok által biztosított többalkalmas gyakornoki lehetőséget biztosít, amihez folyamatosan várják a cégek jelentkezését a www.gyermekhid.hu oldalon. Ezek a lehetőségek megváltoztatják a gyerekek életét, a tanuláshoz és munkához való hozzáállásukat, és építik az önértékelésüket.

„Alapítványunk önkéntesei napi kapcsolatot ápolnak a gyermekotthonok lakóival, és elfogadó, szeretetteljes, biztonságos kapcsolódást nyújtanak számukra. A folyamatos kapcsolattartás mellett azonban szeretnénk a felnőtté válásra is felkészíteni őket – erre a célra találtuk ki a Career Guide-programot, amelynek keretében az élet számos területére reflektáló kurzusokban edukálják a gyerekeket. A program részeként olyan cégek jelentkezését várjuk, ahol egy hatalkalmas mini gyakoronoki program erejéig fogadnak egy-egy gyermeket. Jelenleg az alábbi területekről várunk jelentkezőket: vendéglátó- és szállodaipar, fodrászat, virágkötészet és back office irodák – magyarázza Jóó Beatrix, a Gyermekhíd Alapítvány operatív igazgatója, aki önkéntesként kezdett gyermekotthonban dolgozni és ma is missziójának tekinti a gyermekek segítségét.

A szervezetre ugyanakkor nemcsak a fiatalok előrejutására gondol, hanem a nevelőkből is olyan szakértőket képez, akik képesek hatékonyan támogatni az állami gondozottak pályaeorientációját.

TEHETSÉGEK ÉS ÉLETEK VESZHETNEK EL

A karrierprogram fővédnökségét Liu Shaoang vállalta el, aki nemcsak példaképe, de rendszeres támogatója is az otthonban élő gyerekeknek. Az olimpiai, világ- és Európa-bajnok rövidpályás gyorskorcsolyázó életében meghatározó volt az első találkozás a fiatalokkal. „Mivel nekem szerencsére megadatott a támogató családi háttér, az alapítványnál találkoztam először olyan gyerekekkel, akiknek egyedül kellett boldogulniuk az életben. Nagyon mély nyomot hagyott bennem, örömet és szomorúságot is éreztem. Bízom benne, hogy ugyanannyira feltölti és motiválja őket az együtt töltött idő, mint amilyen sokat nekem ad a tudat, hogy támogathatom őket. Nem mindig ugyanazok a gyerekek voltak ezeken az eseményeken, így az ismerős arcokat különösen jó volt újra látni. Ha van olyan verseny vagy bármilyen rendezvény Magyarországon, ahova meg tudom őket hívni, mindig örömmel teszem – igyekszem ezzel is motiválni őket” – meséli a fővédnök.

„Amikor felkértek erre a megtisztelő feladatra, nem is volt kérdés, hogy vállalom. Jelenleg sajnós a sok edzés mellett kevesebb időm van személyesen látogatni a gyerekeket, így főleg a médiában népszerűsítem a programot, de amint lesz egy kis szabadidőm, igyekszem részt venni majd a foglalkozásokon. Elmesélem nekik a tapasztalataimat, a történeteimet, válaszolok bármilyen felmerülő kérdéseikre, és elmondom, hogy ne adják fel az álmaikat. Nagyon fontosnak tartom, hogy minden fiatal kapjon ilyen jellegű támogatást – sokaknak ezt nem tudja megadni a család. Pedig ha ez hiányzik, a jó képességű gyerekek is könnyen letérhetnek a helyes útról. Tehetségek veszhetnek el csupán azért, mert a szociális háttér hiányzik. Ha ezen én bármilyen módon csak egy kicsit is tudok változtatni az alapítvánnyal együttműködve, akkor boldogan teszem” – fűzi hozzá Liu Shaoang.

A kérdésre, hogy az ő sikereinek mennyire volt fontos része a családon kívüli támogató háttér, a bajnok elmondta, hogy az edző személyében egy másodlagos szülőre talált, és a csapat is vele van jóban-rosszban. „Ezek az emberek sikerektől függetlenül is mindig támogattak és velem voltak. Nyilván sokak segítségére volt szükségem ezen felül is a sikerek eléréséhez, ezért is hallhatjátok tőlem sokszor, hogy lehet, hogy csak engem láttok a pályán, de mindig egy egész csapat áll mögöttem” – emlékeztet az olimpiikon. ♦

SZÖVEG –
ACZÉL PETRA nyelvész, kommunikációkutató

SOROZAT –
KÖZVILÁGÍTÁS

65, FORDÍTVA

65 év telt el 56 óta. Tükrözik egymást a számok. Ilyenre legközelebb 2615-ben kerül majd sor – ugyanis addigra telik majd el 659 év (1)956 után. Lesznek még akkor is, több mint öt nemzedékkel távolabb tőlünk, akik emlékeznek? És mire?

◆ De ne siessünk ennyire előre! Inkább kicsit menjünk vissza az időben. 1931-ben írja meg Aldous Huxley „Szép új világ” világ c. könyvét. Egy disztópiát – negatív jövővizíót –, amely valamikor a harmadik évezred közepén játszódik. Ebben a szép új világban már minden tervezett, szervezett és mesterséges. A szexualitás szabados és tét nélküli, a születés gyári és kasztokba rendezett, a szórakozást pedig egy szer hozza el a szenvedély nélküli boldog társadalom számára. A főhős egy vadrezervátum kiszabadult lakója, voltaképpen egy korábbi, természetes, ezért sokkal kevésbé feszültségmentes világ maradványa, aki végeredményben nem bír létezni az új világban. Beleöli magát a tökéletes értelmetlenségébe.

1949-ben azután megjelenik George Orwell „1984” című regénye, egy másik disztópia. A történettel, amelyet szamizdatként, géppel írt lapokról olvastunk a 70-es évek végén Magyarországon – csakúgy, mint annyi más, amelyet ma könnyedén, sokféle kötésben megvásárolhatunk. Orwell egészen más képet festett elénk. Vagy tükrözött? Hiszen éppen egy olyanban élünk itt, mi, remegve olvasva a szöveget zárt ajtók mögött. Az elnyomó és felügyelő állam és a megfigyelt állampolgár helyzetének leírásából számtalan kifejezés vált szállóigévé, a Nagy Testvértől (Big Brother) az újbeszelen át A Szabadság: Szolgaság jelmondatig.

Kinek lett igaza 1956-ra? Magyarországon Orwellnek. Kinek lett igaza 2021-re? Úgy tűnik, globálisan inkább Huxley-nak. Más és más írói motivációból, de Huxley és Orwell is a szabadságról beszéltek. Illetve annak hiányáról. Mert az nem lehet szabad, akit a Big Brother néz. De az se, aki a Big Brothert nézi... Mert káros a nem korrekt politika. De mégoly káros lehet a politikai korrektség is. És félelmetes a kívülről ránk kényszerített gondolatrendőrség. De még félelmetesebb, ha már mindannyian gondolatrendőrnek érezzük magunkat.

A mi magyar októberünk, 65 éve bevészt egy történetet Orwell és Huxley disztópiája közé. Egy nagy, nemzetnyi lélegzetvételt, egy történelmi ígéretet. Egy víziót. Amiben egymásra ismerünk ma, és egymásra ismerhetünk 2615-ben is. Amelyet ki tudunk és merünk mondani, és gyerekeinknek el tudunk mesélni. Mert nemcsak az írók írhatnak jövőt. Hanem mi is. ◆

- ◆ Kitűnően szerepeltek paralimpikonjaink a tokiói játékokon, összesen 16 éremmel tértek haza a küldöttség tagjai, ezzel az összesített éremtáblán a 18. helyen végzett a magyar csapat. A képünkön látható **Szvitacs Alexa** gyerekkora óta versenyszerűen asztaliteniszezik, azonban három éve a toxikus sokk-szindróma és e ritka betegség szövődményei napok alatt megváltoztatták az életét. Három nap mesterséges kóma után sikerült életét megmenteni, azonban bal karját és lábujjait amputálták. Alexa napokkal a műtét után már ütőt fogott a kórház folyosóján felállított pingpongasztalnál, napra pontosan egy évvel rá a csehországi Európa-bajnokság megnyerésével kvalifikálta magát a tokiói paralimpiára, ahol idén augusztusban az ausztrál Li Na Leijel játszott a döntőért. A fináléba nem jutott be, azonban bronzéremmel zárta a játékokat. Alexa története, tehetsége és akarata „csak” egy történet arról, hogy **az élet akkor is lehet teljes, amikor valami hiányzik.** Hasonló címmel 12 oldalas összeállítást találhat az újság 65. oldalától. ◆

Kép: Profimedia – Red Dot